
Arkivkode:

FU-sak : 29/11

Sak nr.:

Møte: 9.11.11

EVALUERING AV FORSKERSKOLER.

1 Bakgrunn.

Styret ved UiB har siden år 2000 ved en rekke anledninger behandlet spørsmålet om forskerskolenes rolle i doktorgradsutdanningen.

Erfaringene med innføring av forskerskoler ble behandlet som egen sak i Styret in 2004 (sak 100/04), 2005 (Sak 50/05) og 2007 (sak 52/07).

Styret sa i vedtaket i 2004 at «etableringen av tematisk rettede forskerskoler er et nyttig redskap [for å styrke forskerutdanningen] og ba «om at flest mulige av universitetets PhD-kandidater får anledning til å delta i en forskerskole». Styret ba Forskningsutvalget om å utarbeide retningslinjer for opprettelse og drift av forskerskolene og ta initiativ til en evaluering av UiBs erfaringer.

Denne oversikten ble behandlet i Styret i 2007(Sak 52), der fakultetenes vurderinger ble gjennomgått.

I møte 17.6.2010 (sak 41/10) behandlet Styret fakultetenes forskningsmeldinger for 2009 og vedtok da en sterkere vektlegging av forskerutdanningen i fakultetenes videre arbeid og ba om at «det tas et initiativ til en evaluering av fakultetenes forskerskoler».

Forskningsutvalget ved UiB drøftet erfaringene med forskerskoler i møte 2.11.2010 (Sak 29/10), der det var enighet om å anbefale en evaluering av ordningen med forskerskoler, «med sikte på å vurdere endringer og forbedringer i dagens opplegg».

Forskningsdekanene ble 2.2.2011 av universitetsledelsen, under ledelse av professor Bente Wold og med Hilde Slåtten som studentrepresentant, oppnevnt til en arbeidsgruppe for evaluering av ordningen med forskerskoler, med følgende mandat:

- Arbeidsgruppen bes foreta en evaluering av erfaringene med dagens organisering av forskerskolene ved UiB

- Evalueringen skal inkludere en kartlegging av de ulike forskerskoler universitetet har, eller er partner i, i forhold til organisering (styre, beslutningsstruktur), aktivitet (som kurs, seminarer, veilederkurs og sosiale møteplasser), omfang (kandidatgrunnlag) og finansieringsgrunnlag.
- Evalueringen kan også inneholde forslag til en revisjon av kvalitetskriteriene for forskerskolene om arbeidsgruppen finner det hensiktsmessig.
- Evalueringen skal munne ut i en rapport med anbefalinger til eventuelle forbedringer og endringer av dagens ordning med forskerskoler ved universitetet.

2 Arbeidsgruppens rapport

Arbeidsgruppen avga sin enstemmige rapport 1.6.2011, etter å ha avholdt 5 møter, et åpent debattmøte 12.4.2011 og foretatt en spørreundersøkelse blant forskerskoleledere, fakultetsledelse og instituttledelse, der det spesielt ble bedt om en vurdering av erfaringene med forskerskolene basert på UiBs kvalitetskriterier for opprettelse av disse.

Arbeidsgruppens rapport fra mai 2011 følger som vedlegg 1.

Arbeidsgruppen sier i sitt sammendrag at forskerskolene har gitt et kvalitativt løft i forskerutdanningen ved UiB i form av flere kurs, etablering av sosiale og faglige nettverk og «at forskerskolene fremstår som et supplement til den øvrige forskerutdanningen ved UiB».

Organiseringen av forskerskolene viser et stort mangfold, med to klare ulike kategorier: De forskerskoler som er organisert internt ved UiB, og de som er organisert i partnerskap med andre institusjoner.

Arbeidsgruppen sier at forskerskolene har effektivisert ressursbruken i forskerutdanningen på tvers av institutt, fakultet og på tvers av institusjoner.

Når det gjelder de kriterier for kvalitet som forskerskolene er opprettet etter, har de vært hensiktsmessige og foreslås, med noen mindre endringer, ført videre som viktige kriterier for etablering og drift av forskerskoler.

Arbeidsgruppen har gitt følgende anbefalinger:

1. En videreføring av forskerskoleordningen ved UiB ettersom kartleggingen tyder på at den har gitt betydelig merverdi for UiBs forskerutdanning.
2. En avklaring av status for kvalitetskriteriene tilknyttet en tydeligere godkjenningsprosedyre for forskerskoler. Fakultetene bør være instans for godkjenning av forskerskolene.
3. Mangfoldet i organiseringen av forskerskoler ved UiB må ivaretas, ettersom organiseringen av forskerskolen er nært knyttet til formål og faglige aktiviteter inne hver forskerskole.

4. En konkretisering av forskerskolenes funksjon som gode supplement til den øvrige forskerutdanningen, og da spesielt som et tilskudd til forskerlæringsmiljøet.
5. Sikre en mer forutsigbar finansieringsmodell. Finansieringsgrunnlaget for de ulike forskerskolene varierer sterkt. Det er tydelig at de fleste forskerskolene ved UiB er drevet med stor dugnadsinnsats og med uklare finansieringsmuligheter. Det er behov for en avklaring av finansiering i forhold til drift og lærerkrefter.

Arbeidsgruppen anbefaler at rapporten oversendes fakultetene for en bred høring i den videre prosessen.

3 Høringsuttalelser

Universitetsdirektøren sendte arbeidsgruppens innstilling til høring 16.6.2011, og ba fakultetene om også å innhente synspunkter fra stipendiatgruppen. Høringsfristen var 26.9.2011

Høringsuttalelser.

Alle fakulteter med unntak av Det juridiske fakultet har avgitt høringsuttalelse. Studentrådet har og gitt sin fråsegn i saken. Høringsuttalelsene følger i vedlegg 2. Her er høringsuttalelsene gruppert etter de hovedanbefalingene arbeidsgruppen har gitt.

3.1 Videreføring av ordningen med forskerskoler.

Det humanistiske fakultet «slutter seg til dei konklusjonane som kjem fram i rapporten. Som supplement til den rolla forskingsmiljøa rundt kandidatane spelar, bidreg forskarskulane i mange høve til fagleg meirverdi. Dei kan også stimulere til oppbygging av regionale, nasjonale og internasjonale nettverk».

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet deler oppfatningen i arbeidsgruppen om at forskerskolene utgjør et viktig forskerutdanningsmiljø og er en god arena for nettverksbygging for kandidatene, og støtter videreføringen av forskerskoleordningen.

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter en videreføring av forskerskoleordningen ved UiB og ser at den har gitt en merverdi for forskerutdanningen.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet sier at når det gjelder anbefalingene om en videre oppfølging,» er fakultetet spesielt enig i at mangfoldet i organiseringen må ivaretas og at tilrådingen om at forskerskoleordningen fremdeles skal ha en åpen og ubyråkratisk ramme, vil være til hjelp ved etablering av eventuelle forskerskoler ved vårt fakultet».

Det psykologiske fakultet deler oppfatningene i arbeidsgruppen om at forskerskolene utgjør viktige forskerlæringsmiljø og gir nettverk ut over veiledningsforhold og forskergrupper, og at ordningen med forskerskoler bør videreføres. Fakultetets intensjon er at

forskerutdanningen skal være forankret i fakultetets forskergrupper og forskningsmiljø og har lagt til rette for en tett kobling mellom forskerskolene og forskningsgruppene.

3.2 Avklaring av kvalitetskriteriene og tydeligere godkjenningsprosedyre for forskerskoler.

Det humanistiske fakultet «sluttar seg til forslaga om revisjon av kvalitetskriteria slik desse kjem fram i rapporten, og til anbefalingane i kapittel 5».

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet støtter Arbeidsgruppens forslag til hvilken status kvalitetskriteriene skal ha for forskerskolene spesielt og forskerutdanningen generelt. Fakultetet støtter forslaget til reviderte kvalitetskriterier. Fakultetet vil understreke at forskerutdanningen ved fakultetet også bygger på et sett av tilleggskriterier for opprettelse av forskerskoler ved fakultetet og ønsker å holde fast på disse tilleggskriteriene (se side 2 nederst i fakultetets høringsuttalelse).

Det medisinsk-odontologiske fakultet « støtter i all hovedsak de forslag til presiseringer i kvalitetskriterier som arbeidsgruppen kommer med, og det er særlig viktig at minimumskravene er tydeliggjort».

Det samfunnsvitenskapelige fakultet stiller seg bak de forslag til justeringer av kvalitetskriterier som arbeidsgruppen kommer med og sier « vi synes det er spesielt fornuftig at ph.d- veiledning fjernes som en av kjernepunktene i en forskerskoles aktiviteter.».

Det psykologiske fakultet er enig i arbeidsgruppens anbefaling om at fakultetene bør etablere faste prosedyrer for godkjenning av forskerskolene etter kvalitetskriteriene, og avklare forholdet mellom forskergrupper og forskerskoler. «Helt sentralt blir å avklare det faglige behov for forskerskoler og dermed hva som er undervisningsaktiviteter versus forskningsaktiviteter».

3.3 Mangfoldet i organiseringen av forskerskolene ved UiB må ivaretas.

Det humanistiske fakultet sier: «Fakultetet vil presisere at fagmiljøa må ha stor fridom i høve til korleis forskarutdanninga innan deira disiplin best kan organiserast. Både innan fakultetet og innanfor dei ulike institutta og sentra våre er det stort fagleg mangfald. Det har vist seg at dei ulike miljøa har ulike behov når det gjeld oppbygging, organisering og forankring av forskarskulane. På visse felt fungerer det godt med store, fagovergripande forskarskular medan andre miljø er betre tent med meir fagspesifikke tilbod. Difor støttar Det humanistiske fakultet tilrådinga i rapporten om å ivareta mangfaldet i organiseringa av forskarskulane».

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ser organiseringen av forskerskolene i sammenheng med forskerskolene finansieringsgrunnlag og etterlyser en bedre synliggjøring av hvilken strategi UiB har i forhold til den videre satsingen på forskerskolene. Fakultetet sier

i sin uttalelse: «Organiseringen bør ikke styres av andre faktorer enn kvalitetskriteriene, som skal være toneangivende for forskerskolene. Dette for å sikre et mangfold i organiseringen, noe som vil være et fortrinn og bidra til en god organisering ut fra fagmiljøenes behov- spesielt i forhold til aktivitetsnivå og omfang. Fakultetet mener imidlertid at det er viktig med muligheter for fleksibilitet når det gjelder organiseringsformen for ulike forskerskoler. Dert er likefullt rom for sentrale retningslinjer for hvordan forskerskolene skal organiseres og driftes»

Det medisinsk-odontologiske fakultet sier at den store variasjonen mellom forskerskolene gjør det vanskelig å komme med entydige anbefalinger når det gjelder organisering, og at kartleggingen hvordan hver enkelt forskerskole organiseres og driftes kunne vært gjengitt mer i detalj, «for å se om forskerskolene i alle fall internt på hvert fakultet kunne lære av hverandres erfaringer».

Det samfunnsvitenskapelige fakultet sier at forskerskolene bør ha en åpne og ubyråkratisk ramme og at mangfoldet i organiseringen må ivaretas.

Det psykologiske fakultet registrerer ønsket om stor organisatorisk frihet for forskerskolene, men mener at det bør påpekes at forskerskolenes eksistens berettiges av deres funksjon i forskerutdanningen. Fakultetet peker på at det kan være en fordel å ha sentrale retningslinjer som sier noe om hvordan forskerskolene kan organisere seg og driftes. Dette gjelder for eksempel rapportering av forskerutdanningsdata..» Det kan være en fordel å bli enige om «best practice» på nøkkelområder slik at vi unngår at alle må finne egne måter å organisere seg på».

3.4 Konkretisering av forskerskolene funksjon som tilskudd til forskerlæringsmiljøet.

Det humanistiske fakultet understreker viktigheten av felleskomponentenes sin plass i forskerutdanninga, «og vil peike på at disse gjer grobotn for tverrfagleg samarbeid og forståing».

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet mener at forskerskolene i sin grunnleggende funksjon må fungere som et supplement til forskerutdanningen. «Forskerskolenes formål bør strekke seg ut over kursvirksomhet og inkludere forskningsvirksomhet, for å styrke forskerutdanningsmiljøet og være et kvalitetsfremmende element i forskerutdanningen. Generelt mener fakultetet at det hadde vært behov for å kartlegge det kvalitative innholdet i forskerskolene ved UiB, slik at «man kan få avklart hvilke kvalitetskriterier som har størst påvirkning på kvaliteten og hvordan ressurstilgangen påvirker aktiviteten og den variasjon som finnes mellom forskerskolene. Fakultetet vil derfor gjennomføre en egen kvalitativ evaluering av fakultetets forskerskoler».

Det psykologiske fakultet sier i sin uttalelse at fakultetet har valgt å legge til rette for en relativt formell struktur rundt forskerskolene og forskerutdanningen, med et fast

lærerkollegium som planlegger virksomheten og som i stor grad anvender kjente kvalitetskriterier for kurs(evaluering). Fakultetet oppnevner et programstyre for ph.d.-utdanningen som har en formell status av godkjenningen av kandidatens opplæringsdel. Tanken bak har vært å skape gode læringsmiljø og et naturlig samspill mellom forsknings- og forskerutdanning ved fakultetet.

3.5 Sikre en mer forutsigbar finansieringsmodell.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ser behovet for en avklaring av finansieringsgrunnlaget for forskerskoler, og mener at dette kan oppnås gjennom driftsmidler til fakultetet øremerket til forskerskoler for drift og faglige aktiviteter. Fakultetet sier imidlertid at en finansieringsmodell basert på undervisningsregnskapet kan vise seg vanskelig å gjennomføre. Fakultetet mener at en gjennomgang av hvilken finansieringsmodell som kan være mest hensiktsmessig for forskerskoler må komme på plass før en eventuell beslutning skal tas.

Det medisinsk-odontologiske fakultet mener at en avklaring av felles prinsipper for finansiering av forskerskolene ved UiB «er avgjørende for ordningens bærekraft over tid».

Dep psykologiske fakultet sier at en forutsigbar finansieringsordning vil bidra til å sikreforskerskolenes eksistensgrunnlag og klargjøre hvilke krav som kan stilles til fakultetene og forskerskolenes virksomhet.

4 Forskningsdirektørens merknader.

Forskningsdirektøren har merket seg at fakultetene i sine tilbakemeldinger gir arbeidsgruppa ros for en grundig og god rapport og at prosessen med forskerskoler ved UiB vitner om et mangfold og entusiasme, som det er viktig å holde vedlike i den videre prosessen.

Arbeidsgruppens har utløst ny interesse for forskerskoler i mange miljø ved UiB, og kartleggingen viser at forskerskolene spiller en sentral rolle i UiBs arbeid med forskerutdanningen.

Det er samstemmighet i fakultetenes høringsuttalelse både om videreføringen av forskerskolene, at fakultetene bør ha ansvaret for godkjenning av forskerskoler og at organiseringen må være fleksibel, slik den har vært til nå.

Det som er viktigst i prosessen nå, er ifølge arbeidsgruppen og høringsinstansene at kvalitetskriteriene for opprettelse av forskerskoler justeres slik at de er ens for alle fakultet.

Når det gjelder spørsmålet om finansieringsordning er det også enighet blant høringsuttalelsene i arbeidsgruppens anbefaling om en mer forutsigbar finansieringsmodell, i forhold til drift og lærerkrefter.

Saken legges med dette frem for Forskningsutvalget med følgende forslag **til vedtak**:

1. Forskningsutvalget slutter seg til Arbeidsgruppens anbefalinger.
2. Et felles sett av kriterier for opprettelse av forskerskoler utarbeides i samsvar med høringsuttalelsene.

JPM/25.10.2011